

Petr Kouřil (FSS MU Brno) při svém vystoupení s názvem *Tradiční lidová kultura v péči kulturní politiky* analyzoval hlavní dokumenty ČR a v návaznosti na to i dokumenty přijaté v důsledku zapojení ČR do EU, které se věnují definování tradiční lidové kultury, její ochrany a „konzervace“ v ucelené koncepci převedené do „cultural policy“. Hlavní problém spatřoval v tom, nakolik může dnes stát (kdy hranice, národ a lidovost nabyly odlišné podoby) regulovat z center svou kulturní politikou tradiční lidovou kulturu, která má spíše spontánní a těžce manipulovatelný charakter. Kulturní politika státu se podle autora zaměřuje především na vytvoření souboru tradic a zajímavostí charakteristických pro určitou geografickou oblast, jejich sepsání a prezentaci široké veřejnosti.

Setkání samo umožnilo účastníkům prezentovat výsledky (u některých zatím částečné) jejich (především doktorandských) prací. Vystoupení umožnilo získat kritickou a konstruktivní reflexi záměrů, postupů a interpretací výsledků badatelských prací jednotlivých účastníků. Přínosem byla možnost navázání kontaktů s lidmi, kteří se na společenskovědní práci dívají obdobným pohledem, optikou kvalitativní sociologie, nejednou se při večerních neformálních setkáních vyskytovalo téma hledání pracovního místa a dalších osobních starostí. Ze strany doktorandů byla také oceňována možnost získat v přátelském a příjemném prostředí „bod“. Účastníci, jejichž instituce sídlí ve velkých městech, prožili tři dny v krásném přírodním prostředí fary v malé obci na kopci. Na své si tedy přišel nejen mozek, ale i tělo (především pak plíce). Pokud bude časopis *Biograf* vycházet i za rok a na něj navázané akce se budou konat, bude možné se zúčastnit již desáté pracovní konference.

Miloš Delín

Zpráva o osmé globální konferenci Mezinárodní federace pro stárnutí (International Federation on Ageing)¹

Kodaň, 30. května – 2. června 2006

Konference, která se konala pod záštitou dánské královny Margarety II. a lokální seniorské organizace DaneAge na přelomu května a června 2006 v Kodani, byla interdisciplinárním setkáním expertů, lokálních politiků a zástupců seniorů z pěti kontinentů. Toto setkání s titulem „Global Ageing: the North – South Challenge“ představovalo jedinečnou přehlídku kontrastů témat, zájmů a cílů jak mezi zúčastněnými aktéry a zájmovými skupinami, tak mezi disciplínami. Vedle šesti plenárních zasedání probíhalo čtyřdenní jednání v celkem 120 paralelních sekcích. Tomuto širokém prostoru jasně dominovala témata vázaná na nejnovější trend chápat problematiku seniorů v pojmech lidských práv – empowerment, participace a inkluze a otázky věkové diskriminace. Mezi nejčastěji referovaná témata patřily: násilí na seniorech, sociální exkluze a chudoba, (ne)formální péče o seniory, důsledky migrace na život ve stáří a stárnutí populace, otázky celoživotního vzdělávání, zaměstnávání a důchodová politika. Podobně jako i na dalších nedávných oborových setkáních (např. loňská konference British Society for Gerontology), se i zde objevila speciální sekce věnovaná novému sociologickému tématu spirituality a jejímu (pozitivnímu) vlivu na životní pohodu (*well-being* a *wellness*). Toto spektrum odhalilo, že česká sociologie stáří v tematické pestrosti bohužel značně zaostává.

Kongres se nesl především v duchu snahy o změnu dikce, s jakou se o seniorských otázkách pojednává. Opakovaně bylo několika přednášejícími i diskutanty konstatováno, že se k seniorům již nestavíme jako k „problému a zátěži“, ale jako ke „zdroji“. Zajímavé bylo, že se dařilo vybalancovat tento přechod bez ultra-liberální individualizace zodpovědnosti za stáří, tak často patrné z diskusí o aktivním stárnutí v evropském kontextu. Hlavní zásluhu na tom má bezpochyby glo-

bálnost celé události, která přinesla tolik užitečnou relativizaci „problematičnosti“ stárnutí. Jedny z nejzajímavějších příspěvků přednesli delegáti z afrických a asijských zemí, které stárnou rychleji, než bohatnou, a které nemohou spoléhat na „monetární“ řešení. Relativně nový byl také důraz na nepřenositelnost „industrializovaných řešení“ do těchto geopolitických oblastí a odklon od euro-americké (nebo snad americko-evropské?) hegemonie.

Nesporným osvětlením programu byla společná iniciativa NGO Committee on the Status of Women (CSW) a Older Women's Network Europe provést genderový audit prezentací. Účastníci byli formou hojně distribuovaných jednoduchých anketních lístků vyzváni, aby zhodnotili, zda téma prezentovaného příspěvku může mít rozdílný dopad na muže a ženy. Do ankety pak měli uvést, zda tento fakt byl v příspěvku reflektován a představovaná empirická data byl tříděna dle pohlaví a dalších znaků zohledňujících diverzitu, jako etnicita, věkové kategorie přesahující věk 60 let, disabilita apod. V rámci ankety byla také obsažena výzva, aby posluchači kladli prezentujícím v tomto smyslu otázky a jejich odpovědi také v anketě uvedli. A jelikož řada delegátů přijala tuto výzvu v pravdě za vlastní, celá „fialová“ akce CSW (podle barvy všudypřítomných anketních lístků) velkou měrou ovlivnila tematizaci genderové problematiky v diskusích.

Konference v konferenci – tak by se dalo nazvat setkání organizované britským AgeConcern ve spolupráci s dalšími nestátními seniorskými organizacemi z Dánska, Německa a Nizozemí. Seminář kombinoval teoretické, empirické a legislativní pohledy na problematiku věkové diskriminace – ageismu – a organizátoři zároveň využili této příležitosti k představení návrhu nové směrnice Rady ministrů EU, která by měla implementovat princip rovného zacházení s ohledem na věk v přístupu ke zboží, službám a zařízením. V tomto návrhu je věk definován třemi způsoby: jako chronologický věk měřený v letech a měsících, jako věkové pásmo

(př. nad 65 let, pod 30 let, narozen mezi X a Y, narozen před určitým datem, apod.), a do třetice jako věková skupina. Tato poslední charakteristika zahrnuje skupinovou identifikaci s obecným popisem, jako např. staří, adolescenti nebo „po menopauze“. Dle představeného návrhu by měla být zakázána jakákoliv forma (negativní) přímé i nepřímé diskriminace včetně obtěžování, navádění k diskriminaci apod., přičemž návrh obsahuje možnost celé řady výjimek. Ty se týkají zejména oblasti ochrany mladistvých před různým typem nebezpečí (alkohol, tabák, pornografie) a oblasti poskytování sociálního zabezpečení. V plénu diskutovaná jako nejkontroverznější, a přitom autory označena za nezbytnou z titulu šancí návrhu na přijetí, byla výjimka umožňující ponechat věk jako faktor určení rizika v pojišťovnictví. Taková forma směrnice je značným posunem v boji proti věkové diskriminaci a ve zvýznamňování věku jako další překážky na cestě k ideálu univerzální rovnosti. Vedle očekávatelného rizika nezamýšlených důsledků plynoucích z důsledné implementace takového dokumentu lze vidět jeho přínos také v problematizaci dosud neodkrytých rigidních věkových norem a bariér. O jejich existenci referovali řečníci v rámci tohoto semináře z pohledu pěti kontinentů. Odhodlání většiny účastníků konference přispět svým hlasem k řešení těchto otázek bylo až neuvěřitelně jednotné. A to přesto, anebo právě proto, že popis konkrétních potíží se mnohdy lišil natolik, jako nedostatek příležitostí k dalšímu vzdělávání starších pracovníků v Evropě a roční průměry ve stovkách zavražděných a tisícovkách ostrakizovaných starších žen v důsledku obvinění z čarodějnictví v Africe.

Organizačně byla konference jedinečná (kdo ještě dnes posílá potvrzení přijetí příspěvku dvakrát pozemní poštou a jednou e-mailem?), přičemž se samozřejmě nevyhnula potížím, které lze při akcích tohoto typu téměř standardně očekávat – neomluvené absence přednášejících v sekcích, nedostatečně aktualizovaný program a výrazný úbytek účastníků poslední den programu. Celkový

dojem však lze hodnotit na výbornou. Příští celosvětové setkání International Federation on Ageing se uskuteční v roce 2008 v Montrealu ve spolupráci s věhlasným Montrealským centrem pro design a bude věnováno „designu pro stáří“ pod heslem „Connecting people and business“ (www.expoageing.com). Dle kanadských organizátorů se již nyní můžeme těšit na nový, interaktivnější formát s větším důrazem na dialog, kulaté stoly a tréninky, a s menším počtem přednáškových sekcí v obřích přednáškových sálech.

Pro mne osobně kodaňská konference IFA 2006 splnila a snad i předčila očekávání do ní vložená. Přestože neměla intenci podporit mladé vědce, tak jak to vidáme například na britských konferencích, i zde byl nakonec vytvořen prostor pro výměnu informací, zmapování nových trendů v sociální gerontologii i pro vznik potencionálních výzkumných partnerství.

Lucie Vidovičová

Poznámky

¹ Účast Lucie Vidovičové na konferenci IFA byla umožněna díky projektu GA ČR „Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti pro českou společnost“ (403/06/1647).

Konference *The European Parliament Election of 2004*

Lisabon, Portugalsko, 12.–13. 5. 2006

Ve dnech 11.–14. 5. 2006 se v Lisabonu sešla skupina odborníků, jež se systematicky věnují volbám do Evropského parlamentu (EP), aby po dvou letech od konání posledních voleb do EP představili své analýzy a zhodnotili jejich teoretický přínos pro pochopení voleb do EP a obecně demokratického vládnutí v Evropské unii. Konference byla tematicky rozdělena do čtyř sekcí.

První sekci pod názvem *Kampaň, volební účast a volba strany* začal příspěvek Claese H. de Vreese (Amsterdam School of Communications Research) a jeho kolegů, v němž

se věnovali pokrytí volební kampaně v denících a televizi ve všech 25 členských státech. Podle autorů byly v průměru volby do EP prezentovány v médiích častěji v nových členských státech než ve starých a ve starých členských státech byly zprávy převážně negativní, zatímco v nových členských státech byl vzorec prezentace EU a voleb smíšený. Je velmi zajímavé, že tato zjištění nejsou v souladu s očekáváním ohledně pozitivního vztahu mezi mediálním pokrytím voleb do EP a volební účastí.

Vysvětlení volební účasti se věnovaly dva příspěvky. Mark Franklin (Trinity College, Connecticut) ukázal, že institucionální faktory, které dosud tvořily standardní vysvětlení variance účasti při volbách do EP, fungují i v postkomunistických státech. Zároveň ale v těchto státech existuje celkově nižší volební účast, proto do modelů s agregovanými daty přidává dichotomickou proměnnou. Zbylá část příspěvku se snažila vysvětlit, co odlišuje postkomunistické státy ohledně volební účasti od zbytku členských států EU, resp. co tato dichotomická proměnná znamená. Bernhard Wessels (WZB Berlin) přistoupil k vysvětlení volební účasti jinak a využil pouze čtyři faktory: mobilizaci, responzivitu politického systému, efektivitu volebního procesu a vztah k politické komunitě. Na datech z povolebního Eurobarometru testoval tyto vztahy a prokázal jejich výrazný vliv na volební účast. Pomocí těchto proměnných dokázal vysvětlit odlišnosti volební účasti nejen v modelech s daty z individuální úrovně, ale i v modelech s agregovanými daty.

Cees van der Eijk (University of Nottingham) a Marcel van Egmond (University of Queensland) se věnovali vlivu nízké volební účasti na výsledky jednotlivých stran. Jejich zjištění byla velmi překvapivá, neboť efekt volební účasti je zanedbatelný. Přesto lze efekt volební účasti zaznamenat s tím, že pravicové strany mají větší zisky při nižší volební účasti a levicové naopak. V případě extrémních stran na obou pólech je vliv obrácený. Nepotvrdil se vliv dalších proměnných,